

Pædagogisk læreplan for Sandslottet 2020-2022

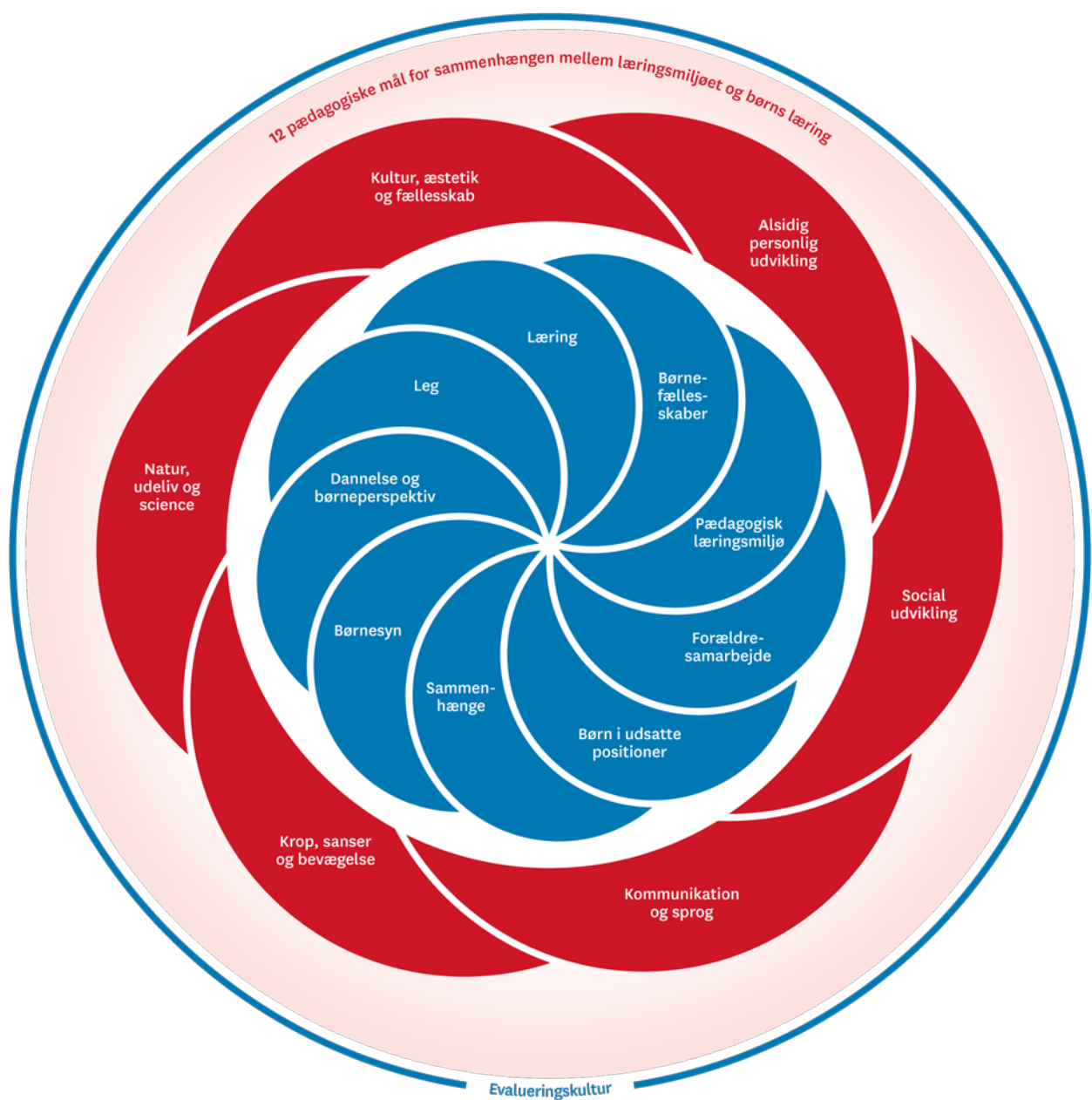

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Hvem er vi?

Sandslottet er en integreret daginstitution beliggende i Tisvildeleje, med plads til 80-90 børn i alderen 0-6 år.

Sandslottet åbnede i maj 2001 og er blevet til gennem græsrodsarbejde fra lokale borgere. Sandslottet er selvejende med kommunal driftsoverenskomst i Gribskov Kommune. At være selvejende har stor betydning for både personale og forældre. At være selvejende understøtter ønsket om at have direkte indflydelse på pædagogikkens overordnede principper, ledelsen og økonomien.

En målsætning for Sandslottet er at være en rød tråd, der hjælper med at binde barnets livshistorie sammen. Vi forsøger at opfylde målsætningen ved at favne bredt og inkludere alle, der kommer hos os. Respekten for den enkeltes deltagelse i fællesskabet med netop sin individuelle historie og kompetencer, er en hjørnesten i vores pædagogiske tilgang – i øvrigt også i samarbejdet mellem kollegaer og med børnehavens interessenter.

Barnets spor skaber trivsel og læring. Betydningen af børnenes 'spor' inspirerer den pædagogiske planlægning og danner udgangspunkt for aktiviteterne i Sandslottet.

Barnets spor er de lege og aktiviteter, barnet er optaget af. Med andre ord dét, som barnet er i færd med at lære. Pædagogerne identificerer barnets spor gennem interaktion og iagttagelse.

Når vi iagttager barnet for at finde dets spor, opholder vi os i begyndelsen meget udendørs. Udenfor udfolder barnet sig mere frit og uforstyrret. Der er bedre plads til at lege med det, der interesserer og motiverer barnet – og når vi samtidig sætter alt ind for at hjælpe med at skabe gode og frugtbare relationer, tror vi på, at barnet opnår den bedste trivsel med den stejleste læringskurve som resultat.

I Sandslottet prioriterer vi udendørsaktiviteter. Når børnene er ude, får de stimuli, som ikke findes inden-døre.

For det første stimulerer naturen i højere grad hele barnets sanseapparat. Når du bruger dine sanser, skærper du dem. Skarpe sanser inviterer til fordybelse og har derfor både en beroligende og inspirerende effekt. Ro og inspiration giver de bedste betingelser for træning af barnets evne til at fokusere og fastholde opmærksomheden.

For det andet er aktivitetsniveauet højere udendørs til gavn for børnenes udholdenhed og styrke. Det naturlige ujævne terræn stimulerer balanceevnen, grovmotorikken og koordinationsevnen og forebygger stress, fedme og sygdom.

Leder og pædagoger evaluerer kontinuerligt på, om de rammer og aktiviteter, vi tilbyder i Sandslottet, lever op til vores pædagogiske mål.

Pædagogisk grundlag

Barndommen har værdi i sig selv og vi tror på, at børn grundlæggende er kompetente og selvstændige. Vi giver plads til at børnene kan udfolde og udvikle sig. Det pædagogiske personale skal give omsorg, tryghed, udfordringer og understøtte positiv læring i processerne.

I Sandslottet er børnenes medbestemmelse vigtig for os. Det betyder, at de voksne er åbne overfor børns nysgerrighed. Vi er nysgerrige på børnene og skaber rammerne for at de selv udfolder sig. Det pædagogiske personale trækker sig tilbage, når de har skabt rammen, og lader barnet fylde den ud.

Vi arbejder med dannelse i den måde vi møder børnene hver dag. Vores værdigrundlag er at styrke børnenes selvværd og udvikle selvet. Vores syn på barndommens værdi inddrager vi det daglige virke, som bidrag til at barnet får en positiv dannelse af selvet.

Vi prøver at styrke børnene i at turde være sig selv og have selvtilid til at stå ved sine meninger, og ikke altid gøre som de andre. At have sine egen meninger er ok. Dannelse er også at kunne indgå i fællesskaber, have sine egne meninger og holdninger, samtidigt med at barnet kan tage hensyn til andre og gå på kompromis.

Vi indtager børneperspektivet når vi følger børnenes spor, interesser og betydninger. Vi er i øjenhøjde med børnene, vi sætter rammerne og vi giver mulighed for medbestemmelse og demokratiske beslutninger. Vi søger at nedbryde grænser mellem leg og læring. Børn lærer netop ved at lege, og det er et grundlæggende element for arbejdet med børn indtil 6 år.

Børn har brug for rum og plads til at lege. Vores lokaler og inventar skal inspirere børn til at lege. Pædagogerne understøtter børns leg ved at udfordre, igangsætte og opmuntre til leg. En væsentlig del af børnenes læring foregår i de daglige rutiner. I rutiner stimuleres dannelsen i og til fællesskabet. Den motoriske, sociale, kulturelle, personlige, musiske, sproglige og æstetiske udvikling er naturlige elementer i hverdagens interaktion med hinanden i Sandslottet.

Hvert enkelt barn har sit at bidrage med til fællesskabet. Vi tager udgangspunkt i den enkeltes udviklingsniveau for at støtte og motivere lige der, hvor den enkelte har behovet.

At være en del af fællesskabet er eksistentielt for den enkelte. I Sandslottet forsøger vi at behandle alle forskelligt for at kunne behandle alle ens. Vi har et mål om, at alle børn har en følelse af at være en del af fællesskabet, har kammerater og empatiske voksne omkring sig.

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

---

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn:

- Vi er nysgerrige på hvad barnet er i færd med at lære, understøtter det og giver det plads til udfoldelse.
- Vi anerkender den enkelte for hvad det er, og ikke hvad det kan.
- Vi er imødekommende overfor alle, benævner gerne barnets navn og ser dem, når de kommer ind i rummet.
- Kontakten til forælderen er essentielt i forståelsen af hvor barnet er lige nu, og hvad det har behov for.
- Børn har indflydelse på hverdagen ved valg af sange, legetøj, indhold og rammer for legen, legekammerater og foretrukne voksne. De ældste børn øver sig i demokratiske beslutninger. Børnene bestemmer selv hvad de vil spise. Alle opfordres til at smage nyt ved frokosten, men alle vælger selv.

Dannelse:

- Vi lytter til børnenes ønsker og behov. Vi spørger nysgerrigt ind til hvad det enkelte barn giver udtryk for. Omgivelsernes nysgerrighed skal give barnet en fornemmelse af at være ok. At barnet bliver hørt, set og forstået. Følelsen af at være nogen, giver grobund for styrkelsen af selvet.

Eksempelvis er det vigtigt i børnenes konflikter at alle føler de bliver forstået, og mødt i deres frustration. Vi hører alles version, og forsøger at møde dem der hvor de er.

- Vi anvender forskellige strategier, til forskellige problemstillinger, til forskellige børn.
- Vi er opmærksomme når vi færdes i det offentlige rum. Vi lærer børnene at tage hensyn til andre ved eksempelvis ikke at støje, og ved at behandle ting med respekt. Når vi er hjemme til fødselsdag, rydder vi op efter os, siger tak for mad, siger farvel og tak for i dag, når vi går hjem.
- Vi har opmærksomhed på at vi er rollemodeller for børnene. Det er fx ved at tale respektfuldt, være rolig, rydde op efter sig, være engagerede og autentiske.

Leg:

- Vi opfordrer børnene til lege, ved at indrette rummet så det inspirerer, og pirrer nysgerrigheden.
- Vi iagttager børnene så vi ved hvor den enkelte har brug for støtte og opmuntring. Vi inviterer børnene med i leg.
- Vi ser det som den voksnes rolle at være meget ydmyg i forhold til børnenes leg. Den voksne kan bevidst igangsætte lege med det formål at ville "lære" børnene noget. Den voksne må plante et frø og lade børnene udvikle legen. Den voksne kan lege foran "sætte i gang", lege ved siden af "vise vejen, hvordan man gør" og bagved "hjælpe til ved at trøste eller ændre retning hvis det er ved at køre af sporet".

Læring:

- Vi tænker læring i hverdagsrutinerne fx spise, tøj på, vaske hænder, at gå på toiletet. At der gives tid og opmærksomhed til de daglige rutiner er vigtigt for børnenes læring.
- Vi arbejder med sproget i rutinesituationerne ved at benævne ting ved deres navn, beskrive overfor børnene hvad vi er i færd med. Vi stiller spørgsmål og opfordrer til dialog med børnene.
- Vi udfordrer børnene på den enkeltes udviklingsniveau.
- Børnene vil ofte ikke opfatte at de er i en læringssituation. De voksne har en intention om, at børnene oplever at de leger og har det sjovt, samtidig med at de lærer dem noget.
- Der er læring i en sammensat børnegruppe. De små spejler sig i store børn, og de store udvikler sig selv i samværet med de små.

Børnefællesskab:

- Vi inkluderer alle børn og sætter en ramme for at alle skal inkluderes og vi er rummelige.
- Børnene har mulighed for at bevæge sig frit i huset. Vi har aldersopdelte aktiviteter et par dage om ugen, hvor børnene gives mulighed for at udforske nye venskaber. Alle dage har børn mulighed for at bevæge sig mellem de forskellige stuer og søge deres foretrukne legekammerater.
- Alle må være med i legen, men ikke nødvendigvis hele tiden. De voksne kan hjælpe børn med at beskytte en leg, hvis de skønner det er formålstjenligt.
- Vi arrangerer ture og aktiviteter med udvalgte børn og grupper, hvis vi ønsker at fremme bestemte relationer eller udvikling hos børnene.
- Vi anbefaler gerne forældre at tage bestemte børn hjem og lege for at videreudvikle venskaber.
- Sprog og motorik er et vigtigt grundlag for børnefællesskabet.

Pædagogisk læringsmiljø

Vi arbejder for en demokratidannelse der grundlæggende har en antagelse om, at alle har ret til at være en del af det større fællesskab og kan bidrage med hver sit. Derfor er det pædagogiske arbejde inspireret af respekten for det enkelte menneskes deltagelse i fællesskabet, med netop sin individuelle historie.

Kommunikation og samarbejde er et tema, der er nærværende i det daglige samvær. At kunne kommunikere respektfuldt og inddragende er en grundlæggende værdi. Intet er for småt til at samtale om. Vi er lyttende og inddragende i forhold til de forskellige baggrunde

og erfaringer, den enkelte måtte bringe til. Respekten for den enkelte handler selvfølgelig både om børn og voksne.

Betydningen af børnenes "spor" inspirerer den pædagogiske planlægning ved at danne udgangspunktet for aktiviteterne. Gennem iagttagelse vil pædagogen identificere børnenes spor. Sporene er de lege og funktioner børnene er optaget af. Med andre ord, det barnet er i færd med at lære.

Vi tror på at barnet lærer ved at være i gode relationer, og motiveres ved at vi tager udgangspunkt i det, som de er optagede af. Betydningen af de enkeltes spor, er inspirationen hvorfra aktiviteterne planlægges.

Dagligdagens struktur og rutiner giver børn tryghed. Når barnet er trygt, er der et godt grundlag for trivsel og læring.

Vi er stueopdelt med børn i alderen fra 3-6 år. I vuggestuen har vi 0-3-årig på hver stue. De store øver sig i at vise de små, de færdigheder som de små skal til at lære selv, og som de store stadig er i færd med at mestre. Når de videregiver en viden, forstår de det også selv bedre samtidig med at de reflekterer over deres egen viden og handling.

Vi arbejder 2 gange ugentlig i aldersopdelte grupper i børnehaven. De ældste vuggestuebørn deltager sammen med de yngste børnehalebørn i en gruppe. Formålet er at skabe tryghed og god tilknytning til børnehaven, og fremme overgangen fra vuggestue til børnehave.

Aldersopdelte grupper er med til at skabe relationer og venskaber til jævnaldrende i børnehaven. I aldersopdelte grupper man kan lave mere alderssvarende aktiviteter, og i højere grad følge børnenes spor, interesser og betydninger. Vi arbejder ud fra zonen for nærmeste udvikling, som betyder vi møder barnet hvor det er, samt tilrettelægger aktiviteter ud fra dette.

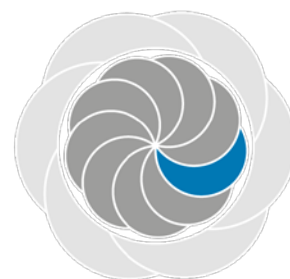
Vi prøver at fordele børnene over hele huset for at skabe plads til leg, ro og fordybelse. Det pædagogiske læringsmiljø er i spil hele dagen og er til stede i vores struktur, herunder i alle dagligdags rutiner.

Vi bestræber os på at have et rigt sprogligt miljø, dette betyder blandt andet at vi sætter ord på egne og børnenes handlinger, således at de udvikler deres ordforråd. Sprog og dialog er vigtigt, det bruger vi hele tiden i den daglige struktur. I vuggestuen italesætter vi alt hvad vi gør, for på den måde giver vi børnene sproget. Vi synger, laver rim og remser og læser bøger hvor der er mange billeder/ elementer i. Dette er for at vi kan samtale om billeder og handling i fortællingen, og derved opstår dialogisk læsning. Grunden til at vi gør så meget ud af den sproglige udvikling er at det har stor betydning for udviklingen af de sociale kompetencer.

Samarbejde med forældre om børns læring

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi er af den overbevisning at forældre er eksperter på netop deres barn, og vi er eksperter på det generelle og fællesskabet.

Vi ønsker at inddrage familiernes viden, ønsker og forhåbninger ind i et fælles arbejde, om at styrke barnets udvikling og trivsel.

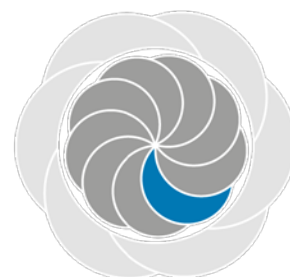
Forældrenes trivsel i institutionen er vigtig for samarbejdet, derfor vægter vi også sociale arrangementer som sommerfest, Sandslottes fødselsdag, arbejdslørdage og eftermiddagskaffe.

Vi afholder forskellige formaliserede samtaler med forældre, hvor udvikling og trivsel drøftes.

- Overgangssamtaler når barnet skifter fra vuggestue til børnehave.
- Tilknytningssamtale når barnet starter op i institutionen.
- 3 mdr. samtaler efter barnet er startet.
- Årlige samtaler, hvis ikke erstattet af ovennævnte.
- Samtaler i forbindelse med skolestart.
- Samtaler ved behov.
- Inddragelse af forældre ved forældremøder og bestyrelsesmøder.
- Spiseaftener.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Som alle institutioner i Gribskov Kommune tager vi udgangspunkt i Gribskovmodellen, hvor visionen er, at ”vi vil se en bevægelse, hvor færre børn og unge har brug for hjælp og støtte uden for almenområdet og lokalsamfundets rammer. Børn og unge, der oplever udfordringer ift. sundhed, læring og trivsel, herunder børn og unge med særlige behov, identificeres tidligt og modtager den mindst indgribende og mest virkningsfulde hjælp og støtte, i tæt samspil med familie og netværk.”

Alle børn har ret til at være en del af fællesskabet. De skal mødes med positive forventninger.

Det er de voksnes ansvar at finde det enkelte barns kompetencer og bringe dem frem i lyset. Vi har den filosofi, at uhensigtsmæssig adfærd er et råb om hjælp. Vi omtaler, at børn kan være i vanskeligheder og går udenom den norm, der benævner børn med vanskeligheder.

Gribskovmodellen giver mulighed for tidligt at søge sparring hos relevante faggrupper. Det være sig psykolog, socialrådgiver, ergo/fysioterapeut, logopæd. og sundhedsplejerske.

Flere af disse faggrupper har deres daglige færden i institutionen og kan inddrages i samarbejdet mellem pædagoger og forældre.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Vi har et tæt og formaliseret samarbejde med de to afdelinger af Sankt Helene skole og Fritidsordningerne. Vi videregiver de fleste af vores børn til denne lokalforankrede skole. Sankt Helene skole har rullende skolestart med 3 optag om året og samordnet indskoling. Vi har en del aktiviteter vi enten er fælles om, inviterer til eller inviteres til:

Motionsdag i uge 41, Skolekomedie (TA)*, 4. kl. læser for børnehavebørn (TA), Forårsfest (VA)*, Skolebesøg, Julefrokost, Gymnastiksal, Spækhugger* og Ugle* har fælles udflugter og besøg hos hinanden.

Vi ønsker at forholde os nysgerrigt og åbent til hinandens dagligdag. Vi vægter dette samarbejde højt for at give en lempelig overgang, skabe tryghed for både børn og forældre, skabe genkendelighed og sammenhæng i barnets liv.

En gang årligt mødes lærer, pædagoger og ledelse for at samstemme forventningerne til samarbejdet omkring børnene i overgangen mellem skole og børnehave.

****(TA=Tisvildeafdeling), (VA=Vejbyafdeling), Spækhugger= storbørnsgruppe i Tisvilde, Ugle=storbørnsgruppe i Vejby.

I Sandslottet har vi Spækhuggergruppen, som er den gruppe, hvor de ældste børn er samlet et par dage om ugen, det sidste år de går i børnehave.

Alsidig personlig- og social udvikling

I spækhuggergruppen arbejder vi med mange forskellige ting, for at gøre børnene klar til skole. Vi lægger vægt på at børnene bliver selvstændige, tør prøve nye ting, har mod på nye oplevelser og kan agere i en større gruppe, tage hensyn og være tolerant. De skal lære at være en del af et større fællesskab hvor de som enkelt individ ikke er i centrum hele tiden. Vi skaber struktur og har regler i vores samlinger som ligner det, de vil møde i en skole. Vi lægger vægt på, at børnene øver sig i at vente på tur, at kunne samtale, lytte til andre og være stille, samt at kunne sidde stille og række hånden op.

Det er også vigtigt at børn har kendskab til at kunne samarbejde om leg og opgaver. Vi præsenterer børnene for demokratiske processer ved at lade børnene have medbestemmelse på egen rolle i det fælles projekt. I nogle aktiviteter tager vi udgangspunkt i børnenes spor, betydninger og interesser og sætter det i sammenhæng med resten af børnegruppens spor. Således oplever børn sig set, hørt og forstået som individ, samtidig med at være en del af et fællesskab. Børnene skal lære at takle konflikter ved hjælp af sproget og gerne uden voksen hjælp. Vi arbejder på, at børnene bliver selvhjulpne. Det styrker deres tro på, at de kan ting selv og deres opfattelse af dem selv bliver styrket. De skal

kunne hjælpe hinanden, have begyndende empati, kunne forstå egne følelser og reaktioner samt genkende de andre børns følelser. De skal kunne deltage i større sammenhænge med mange børn.

Kommunikation og sprog samt Krop sanser og bevægelse

Udover at arbejde med personlig og social udvikling er det også vigtigt, at børnene både sprogligt og motoriske er i god udvikling. For at kunne udvikle sig og trives i skolen er det vigtigt, at børnene sprogligt kan agere både i undervisning og i forhold til kammerater i frikvarterne. De får en større forståelse for hvad der sker omkring dem, hvis deres ordforråd og sprogforståelse er alderssvarende. I spækhuggergruppen arbejder vi med den sproglige udvikling ved, at vi arbejder med konflikt håndtering, rim og remser, synger og skriftlighed. Vi præsenterer bogstaver og øver os i at skrive vores eget navn og tæller. Det øger deres nysgerrighed for bogstaver og matematiske begreber.

Børnenes grundmotorik hænger tæt sammen med den sproglige udvikling og er en af forudsætninger for videre læring. At børn har en god grundmotorik og velstimulerede sanser har betydning for, om børnene er klar til at modtage undervisning, at kunne koncentrere sig og sidde stille i længere tid. Vi øver børn i at kunne mærke sig selv og kunne finde ro i kroppen bla. med mindfulness og børneyoga. At have en god grundmotorik er også en forudsætning for at kunne følge med kammeraterne og dermed være en del af fællesskabet.

Natur, udeliv og science samt kultur æstetik og fællesskab

Gennem aktiviteter og ture berører vi disse to temaer i læreplanen. Vi tilrettelægger fx ture i naturen, hvor vi samtidig berører temaerne for Social udvikling og krop, sanser og bevægelser. Vi laver længere forløb med teater og cirkus, hvor vi især styrker den personlige udvikling, børnefællesskaber samt den sproglige udvikling. Børnefællesskaber styrkes også når vi laver fælleslege, og tager på ture med den anden børnehave i området.

Alle de aktiviteter vi laver i spækhugger gruppen er samlet set en forberedelse til skolen. Vi ruste børnene personligt og socialt til at være klar til det nye, som venter dem. Vi laver aktiviteter som "ligner" skole. Vi ruste børnene til at turde stå frem, at være sig selv og at det er godt nok. At skabe disse "skolelignende" situationer er med til at forberede børnene på det som kommer, og skabe et realistisk billede af hvad det vil sige at gå i skole.

Sammenhænge til skole

For at lette overgangen for børnene besøger vi jævnligt skolen I starten er børnene udenfor på legepladsen. Tæt på skolestart er de med inde til time, hvor de deltager i de ting, som skole har forberedt den dag. Formålet er at skabe et tilhørs forhold, at forberede børnene på hvad der venter dem samt at de har mulighed for at se og snakke med kommende lærere og kammerater. Vi laver i børnehaven små opgaver, hvor børnene tænker over og tegner det, de vil møde i skolen samt det de skal sige farvel til i børnehaven. Det giver et godt billede af hvad børnene tænker om at starte i skole, hvad de vil møde, om de er bekymrede eller glæder sig. Vi kan i samarbejde med skolen arbejde ud fra hvad børnene har af tanker både i forhold til at skulle starte i skole men også, hvad de tænker og føler ved at skulle forlade børnehaven. Hen over året deltager vi i flere arrangementer på den nærmeste skole, for at give børnene en fornemmelse af hvilket miljø de kommer til.

Inddragelse af lokalsamfundet

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Eksempler:

Sankt Helene centeret har legepladser og dyr vi besøger.

Svømmehallen i Helsingør benyttes i perioder af de ældste børn.

Biblioteket har diverse arrangementer og udlån af bøger.

Vi låner materialer på legeteket.

Vi deltager i skolernes arrangementer, bruger legepladsen og er med i undervisningen. Ældre børn kommer på besøg hos os og læser for børnene. Vi låner deres gymnastiksal.

Vi deltager i arrangementer med Kommunens naturvejleder i skov og strand, og låner materialer.

Rabarbergården, hvor vi har en lille nyttehave, og arrangementer med kok og naturvejleder.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Eksempler:

Vi har legezoner, som er afgrænset ved tydeligt at markere hvortil ”rummet” går, og hvilket legetøj der er til rådighed. Legetøjet er synligt og tilgængeligt for at inspirere børnene.

Voksne er opmærksomme på, at de er rollemodeller for børnene ved at optræde respektfuldt og engageret.

Alle bydes velkommen og føler sig set, når de ankommer til Sandslottet.

De voksne taler afdæmpet og med interesse for børnene omkring sig.

Alle gives plads i fællesskabet ved kontinuerligt at arbejde for, at alle børn har en kammerat at lege med.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Eksempler:

Når børn selv øver sig i at tage tøj på og støttes i at lykkes, på trods af vanskelighederne derved, øges deres selvtillid og selvværd.

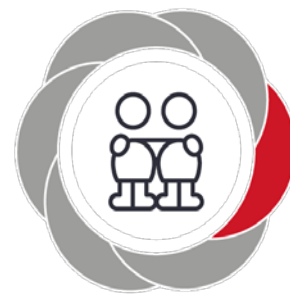
Når den voksne engagerer sig i det der fanger børnenes nysgerrighed, øges barnet selvfølelse og respekt som værende værdifuld for fællesskabet.

At digte sin egen rolle ind i et fælles teaterstykke giver den enkelte ejerskab og følelsen af samhørighed, ved at være del af et børnefællesskab.

Lege hvor barnets initiativ og bevægelse bliver spejlet af andre er med til at styrke samhørigheden.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Eksempler:

Den voksnes opmærksomhed når børn leger, er essentielt for at tilbyde sin hjælp til igangsættelse, udvikling og afslutning. Den voksne kan skabe rum og plads for at omgivelserne er indbydende til leg. Der skabes rum til at alle kan deltage og have en kammerat at lege med.

Alle har konflikter og børnene støttes til at forstå den andens intentioner, udtryksformer og gyldighed. Den voksnes rolle er at være mægler og oversætter, således alle føler sig hørt og forstået, og dermed på sigt kan anvende sine egne kompetencer til at klare en del af konflikterne selv.

Udsatte børn kan have et behov for at få opmærksomhed på de kompetencer eller interesser, de er i besiddelse af. Det gør vi ved at sætte lege op, hvor det udsatte barn bliver midtpunkt for en aktivitet eller leg, som de andre børn vil finde interesse i.

At vente på tur, lytte til hinanden og skiftes er vigtige elementer i begyndende demokrati-dannelse.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Eksempler:

Sproget udvikles ved at navngive ting og handlinger. Der sættes så mange ord som muligt på alle de ting, vi møder i hverdagen, legetøj, hvad vi spiser, hvad vi spiser med og hvilke handlinger, vi foretager os.

Vi laver rim og remser, synger sange og anvender dialogisk læsning. Vi udvikler børnenes fantasi ved at lære dem at digte deres egne historier eller en fælles.

Vi træner hukommelse ved diverse sproglege og øver begreber ved at visualisere førmatematiske begreber som foran, bagpå, stor, lille osv.

Vi anvender sproget i konfliktløsning og træner børnene til at samtale og tale foran en gruppe. Vi taler med børnene om deres følelser og hjælper dem med at sætte ord på.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Eksempler:

Vi bruger udemiljøet en del. Det styrker balance, muskel/ ledsans, den taktile sans og grundmotorikken, at bevæge sig ude i forskelligt terræn.

Vi laver forhindringsbaner ude og inde, hvor vi udfordrer børnene motorisk.

Vi arbejder med kropsfornemmelse og kontrol ved at lave aktiviteter i forskelligt tempo. Vi danser, løber, hopper, kravler og snurrer. Vi laver mindfulness, yoga og massage.

Vi taler og læser om kroppens funktioner.

Vi udfordrer sanserne ved at føle, smage og lugte.

Glæden ved at bevæge sig og have sin krop under kontrol er også en grundlæggende forudsætning for socialt samvær, fællesskab og læring.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemetoder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Eksempler:

Udelivet har stor betydning for os og vi gør brug af vores omgivelser, i det vi har en stor og varierende legeplads, der opfordrer til at udforske naturen. Beplantning er udvalgt således, at den tiltrækker insekter, er spiselig, og foranderlig efter sæson.

Vi har små nyttehaver både her og i lokalsamfundet. Vi laver mad på bål og tørrer krydderurter til fodbad oa. Vi sylter og laver supper af naturens råvarer.

Vi har med mellemrum små forløb med naturvejleder.

Vi har science projekter med ingredienser, børnene kender fra eget køleskab og undrer os sammen over naturens finurligheder. Vi indsamler ting fra naturen, som vi kategoriserer i systemer og sammenhænge.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Pædagogiske mål for læreplanstemat:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Eksempler:

Vi har årlige traditioner som bedsteforældredag, Lucia, fastelavn, spiseaftener.

Vi inkluderer alle og tilstræber, at alle har en ven.

Vi laver teater, synger, spiller instrumenter, klæder os ud og danser.

Vi laver kreative projekter med farver, maling, genbrugsmaterialer, lim og sakse.

Vi taler med børnene om forskellighederne blandt os, og byder forskelligheden velkommen.